

ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ В НТУ

Бахтиярова Х.Ш., кандидат педагогічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

TEST TECHNOLOGY TRAINING: EMERGENCE, DEVELOPMENT AND EXPERIENCE IN NTU

Bakhtiarova H.SH., Candidate of Pedagogical Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine

ТЕСТОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ:
СТАНОВЛЕНИЕ, РАЗВИТИЕ И ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ В НТУ

Бахтиярова Х.Ш., кандидат педагогических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Останнім часом здобутки когнітивістики активно використовуються при проведенні багатьох досліджень у сфері як мовознавства, так і ряду суміжних йому дисциплін – етнографії, антропології, соціології, культурології тощо. Адже однією з основних властивостей людської мови є те, що набір мовних засобів обмежується їхньою кількістю, тоді як можливості їх використання – безмежні [1: 32]. Саме завдяки цьому можуть отримувати нове трактування у сучасній мові різноманітні реалії історичного, культурологічного чи суспільного значення.

Постановка проблеми. Інноваційні суспільні зміни, впровадження сучасних досягнень науки і техніки в педагогічний процес передбачають комплексне розв'язання проблеми удосконалення та модернізації якості освіти, оновлення педагогічних методик та технологій як умови інтеграції вітчизняної системи освіти до європейського та світового освітнього простору XXI століття. Динамізм вище означених тенденцій підвищує вимоги до якості контролю, вимірювання та оцінювання ефективності навчально-пізнавальної діяльності з метою їх модифікації, об'єктивізації та оптимізації.

Застосування тестів оцінювання досягнень у навчальному процесі в школах та вищих навчальних закладах України викликало неоднозначну реакцію з боку викладачів, учнів, громадськості.

Існують різні погляди щодо впровадження системи тестового контролю у навчальний процес. Деякі фахівці вважають, що тестовий контроль оцінки знань студентів забезпечує високу технологічність проведення контролю та об'єктивність його результатів, а інші називають його «одним із способів ідіотизації суспільства» (Ірина Фаріон), натякаючи на механічність під час вибору варіантів відповідей, значний відсоток вгадування правильних відповідей та зменшення словесного запасу, який стає пасивним під час виконання тестових завдань.

Між тим, у зарубіжних країнах набуто значного досвіду: конструювання та використання тестів у різних закладах освіти; створення національних текстологічних шкіл CETS (США), СІТО (Нідерланди), Австралійський центр освітніх досліджень (ASER); систематичних наукових досліджень у галузі педагогічних вимірювань концентрації інституалізації ідей удосконалення контролю та управління якістю освіти Федеральна система тестування (Росія).

Незважаючи на те, що зарубіжний текстологічний досвід значно випереджає вітчизняний, Україна протягом останнього десятиліття налагоджує відставання у системних науково-теоретичних дослідженнях функціонального потенціалу тестування та його практичному впровадженні, у зв'язку з чим спостерігаємо, що методика тестування навчальних досягнень набуває все більшого поширення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дидактичної текстології присвячені роботи численних авторів. У них розглядаються психологічні та педагогічні основи тестування, основні теорії педагогічних вимірювань (Л.М. Фрідман, В.В. Гузєєв, Є.О. Михайличев, В.О. Якунін та інші), технології конструювання педагогічних тестів (В.М. Матвієнко, П.П. Тонкоглас, Л.І. Парашенко, І.А. Лаврухіна, М.Ю. Чепиков, М.Б. Челишкова та інші), специфічні особливості тестів на вимірювання рівня професійної компетентності (І.А. Лаврухіна, М.Ю. Чепиков, Є.О. Михайлович, В.М. Матвієнко, П.П. Тонкоглас та інші).

При цьому дослідники виділяють кілька періодів розвитку тестування.

Виклад основного матеріалу. *До тестовий період дидактичного контролю.* Він починається десь у 2200 р. до н.е. у Китаї із запровадження регулярних перевірок знань та вмій чиновників. У

часи династії Цін існувало три ступені екзаменів у вигляді жестів на заміщення урядових посад. Ті, хто складав цей екзамен (а їх було не багато і налічувалося від 350 до 300 у цілому по країні), міг розраховувати на блискучу бюрократичну кар'єру. Ці випробування відмінили тільки у 1905 році після запровадження нової системи освіти.

Період зародження дидактичних тестів (з 1864 р. \approx до 1890 р.) У 1864 році англієць Дж. Фішер склав та випробував перші педагогічні тести, створивши оригінальні спеціальні книги («scalebooks») для перевірки рівня знань учнів. Ці книги можна вважати першими зразками шкільних тестів успішності. На жаль, його ідеї залишалися протягом десятиліть не використаними.

Період «буму» в розвитку психологічних тестів припадає на 90-ті роки минулого століття, коли у 1883 році англійським психологом Ф. Гамільтоном у його роботі були розроблені теоретичні основи тестування.

У 1860 р. Дж. Кеттелл, американський психолог, ввів поняття «тест» як засіб психологічних експериментів. У 1894 р. Дж. Райс склав педагогічні тести для визначення ступеня сформованості різних навичок. У 1905 році французькі дослідники – психолог Альфред Біне та психіатр Теодор Сімон створили всесвітньо відому шкалу виміру інтелекту (шкала Біне-Сімона).

Велике значення для розвитку педагогічних та психологічних тестів мали дослідження Р. Торндайка та видана у 1904 р. його книга «Вступ до теорії психологічних та соціальних вимірювань». Під його керівництвом у 1908 р. був складений перший стандартизований педагогічний тест. З його ім'я пов'язують також напрямок вимірювання рівня розумового розвитку. За його періодизацією з 1925 по 1930 рр. відбувся швидкий розвиток психологічних тестів.

Отже, на ранній стадії розвитку тестування не було чіткої межі між психологічними та дидактичними тестами, інколи вони існували синкретично.

Інтеграційні процеси, характерні для сучасної цивілізації, дали поштовх до розвитку нових напрямів педагогічного тестування. До найбільш розвинених щодо тестування належать такі країни, як США, Нідерланди, Велика Британія, Японія, Данія, Франція, Ізраїль, Фінляндія, Канада, Австралія, Нова Зеландія.

У колишньому СРСР розвиток тестових технологій мав свою історію, яка загалом не збігається зі всесвітньою [1]. Умовно можна виділити три такі періоди.

Перший – з початку 20-х – до середини 30-х років. У 1925 році при педагогічному відділі Інституту методів шкільної роботи була створена спеціальна тестова комісія. Завданням її роботи стала розробка стандартизованих тестів для радянської школи. Навесні 1926 року такі тести були створені на основі американських зразків. Під керівництвом П. П. Блонського у педагогічному кабінеті Академії комуністичного виховання здійснювалась розробка шкільних тестів і побудова власних стандартів. Взагалі, цей період визначається поширенням різних тестових методик та наукових пошуків у даній галузі. Проте відома постанова ЦК ВКП (б) «Про педологічні викривлення в системі Наркомпросів» (1936) [2], у якій засуджувалась практика використання тестів, перекреслила здобутки на багато років поспіль. Метод тестів був визнаний «буржуазною зброєю для дискримінації учнів» і знищений.

В Україні у радянські часи використання дидактичних та психологічних тестів теж було заборонено.

Існує думка, що заборона Постановою ЦК ВКП (б) 1936 р. педологічної науки, що ставила за мету об'єднати підходи психології, педагогіки, біології та медицини до розвитку дитини, пов'язана з економічною ситуацією 1931-1933 рр. (штучний голод в Україні й на Кубані), яка справляла вплив й на освіту. Адже в голодних селах, містах школи не могли нормально функціонувати. Учні переводилися з класу в клас, не маючи достатніх знань і з відставанням у розвитку. Коли економічна ситуація в країні дещо поліпшилась, відновили свою активність і педологи. Як науковці, вони більш адекватно оцінювали розвиток учнів на основі тестів та інших методик. Результати їх досліджень показали, що багато дітей слід зарахувати у спеціальні школи. Почалася диференціація шкіл на зразкові, звичайні та спеціальні. До останніх довелося зараховувати велику кількість учнів, які в період 1931-1933 рр. не мали змоги нормально навчатись і розвиватись. Звичайно, ці висновки педологів не влаштовували владу, якій необхідно було втілювати в життя свої плани індустріалізації. Крім того, зрушення діяльності педологічних лабораторій у бік сортування тих, хто навчається, на основі їх інтелектуальних можливостей не співпадало з лінією комуністичної партії на рівноправність усіх представників робітничого класу в одержанні освіти. Необхідно також зазначити, що використання тестових методик здійснювалось масово і тому переважна кількість педагогів, що проводили тестування, не були підготовленими до грамотної психологічної інтерпретації його результатів. Так педологи стали на заваді реалізації планів партії, і педологія була заборонена. Більш того, за використання тестів деяких учених арештовували та позбавляли наукового ступеню.

Другий період розвитку тестових технологій у нашій країні (30-50-ті роки) упродовж приблизно двадцяти років практично нічим продуктивним не відзначається, оскільки розроблення і використання тестів відбувалося головним чином з дослідницькою метою на обмежених контингентах учнів з використанням зарубіжних зразків. Взагалі треба відмітити, що у вітчизняній психолого-педагогічній літературі початку ХХ століття термін «тест» майже не вживався. Його зміст відбивали синонімічні терміни: «експеримент», «психологічний дослід», «експериментальний метод», «експериментальні дослід», «так звані тести». Сутність тестів зводилася до визначення рівня розвитку учнів на основі розв'язання певних завдань. Науково-експериментальні дослідження зосереджувалися в лабораторіях Харкова (1880), Одеси (1895), Києва (1895), Львова (1901).

Основним пріоритетом в експериментальній діяльності науково-дослідної лабораторії Педологічного інституту (Одеса, 1913) стала колективна розробка й перевірка існуючих на той час методів дослідження особистості, зокрема тестів Біне-Сімона, Санте-де-Санктіса, атласу Рібакова, таблиць Нечаєва, методу Бернштейна, «короткого методу розумової відсталості» та психологічних профілів Россолімо [3].

Початок третього періоду розвитку методів тестування можна віднести до 60-років, коли тестування як метод вимірювання знань почав використовуватись у військових училищах Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ та інших спеціальних навчальних закладах. У 90-ті роки радянська система освіти починає приєднуватися до міжнародних моніторингових досліджень, зокрема включається в обстеження природничо-математичної освіти за програмою TIMSS.

Починаючи з 1991 року, коли Україна отримала незалежність, розвиток тестових технологій в Україні і Росії відбувається своїми окремими шляхами.

В Україні першими почали використовувати тестові технології вищі навчальні заклади. З 1991 року у Львівському національному університеті ім. І. Франка функціонує самостійно розроблена система тестових вступних випробувань. Пізніше тестові вступні екзамени почали проводити в Національному університеті «Києво-Могилянська академія», Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, Волинському державному університеті ім. Л. Українки, Ужгородському національному університеті та Луцькому державному технічному університеті [4].

У 2006 році освітній експеримент із запровадження незалежного оцінювання випускників шкіл, які мали намір вступати до ВНЗ, набув національного масштабу. За даними Українського центру оцінювання якості освіти, у ньому брав участь кожен 10-й випускник школи.

Разом з тим, підготовка тестових завдань на необхідному професійному рівні пов'язана як із суб'єктивними, так і об'єктивними труднощами, оскільки, як свідчить зарубіжний досвід, процес становлення аналогічних систем зовнішнього оцінювання займає щонайменш 5 років. Крім того, у розвинених країнах на систему тестування припадає ціла індустрія.

Сьогодні роль тестового контролю в навчанні зростає. Зокрема, впровадження кредитно-модульної системи у навчальний процес вищих закладів освіти вимагає застосування тестового контролю для оцінки знань студентів. Так, в Національному транспортному університеті запроваджена та широко використовується комп'ютерна програма тестового контролю «Прометей», при якому пред'явлення тестів, оцінювання знань студентів і видача їм результатів здійснюється за допомогою ПК. Завдяки комп'ютерному тестуванню підвищується інформаційний обсяг процесу контролю, з'являється можливість збору додаткових даних про динаміку проходження тесту окремими студентами й для здійснення диференціації пропущених і не виконаних завдань тесту. Студенти одразу оцінили основні переваги тестового контролю знань: високу технологічність проведення контролю, об'єктивність оцінювання, можливість охопити великий обсяг матеріалу за обмежену кількість часу, багатофункціональність. Про стійкий інтерес до проблеми тестування свідчить той факт, що останнім часом цю проблематику досліджують студенти НТУ, які навчаються за напрямом «Професійна освіта (транспорт)».

Майбутні інженери-педагоги обирають теми дипломних та магістерських робіт, пов'язаних з організацією, плануванням, провадженням, перевіркою якості, валідності, надійності, складності та дискримінативності дидактичних тестів. У 2010-2011 н. р. була захищена магістерська робота «Співвідношення форм тестових завдань з рівнями засвоєння матеріалу та типами формулювань» (Т. Вертелецька), у 2011-2012 н. р. «Технологія конструювання дидактичних тестів та інтерпретація результатів» (К. Юрко), у 2012-2013 н.р. «Перевірка якості дистракторів у тестових завданнях закритої форми» (Ю. Мотрич), планується захист магістерських робіт у 2013-2014 н. р. «Аналіз конгруентності завдань та навчального матеріалу у тесті» (К. Заліток), «Основні напрямки інновацій при розробці завдань для комп'ютерного тестування» (Є. Дорогунцев)

Висновки. Отже, можна констатувати, що останніми роками в Україні відбулися значні зрушення щодо впровадження тестових технологій у навчальний процес. Вивчення ж проблематики тестування в освіті України переконає, що ця проблема є актуальною для різних періодів і освітніх систем загальної та вищої освіти.

Що стосується української педологічної науки, то вона накопичила вагомі результати, які позитивно вплинули на розвиток та модернізацію вітчизняної освіти.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Цантурова И.А. Из истории развития тестов в СССР и за рубежом. / Ирина Александровна Цантурова – Таганрог: Просвещение, 1969 – 51с.
2. Директивы ВКП (б) и постановления советского правительства о народном образовании. Сб. документов за 1917-1947 гг. – Вып. 1. – М; М.: АПН РСФСР, 1947 – С. 190-193.
3. Педагогические институты как самостоятельные научные центры. История развития педологического института // Путь просвещения. – 1923. – №4 – С. 129-150.
4. Вакарчук І. О. Система тестувань для вступників до Львівського національного університету ім. І. Франка. / Іван Олександрович Вакарчук – Львів: Місіонер, 2002 – 120 с.

REFERENCES

1. Tsanturova IA From the history of test development in the USSR and abroad. / Irina Aleksandrovna Tsanturova – Taganrog: Education, 1969 – 51C.(Rus)
2. Directive VKP (b) and Ordinance Soviet government of People's Education. Sat. documents for the 1917-1947 biennium. – Vol. 1. – M, Moscow: Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR, 1947 – P. 190-193.(Rus)
3. Teaching Institutes Scientifically as a center. History of the Institute of development pedologycheskoho // Path Enlightenment. – 1923. – № 4 – p 129-150.(Rus)
4. VAKARCHUK IO system testing for applicants to Lviv National University. Franko. / Ivan Vakarchuk – Lviv: Missionary, 2002 – 120 p.(Ukr)

РЕФЕРАТ

Бахтіярова Х.Ш. Тестові технології навчання: становлення, розвиток та досвід використання в НТУ / Х.Ш. Бахтіярова // Вісник Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2013. – Вип. 28.

Стаття присвячена такій специфічній формі контролю знань, як тестування, що дедалі ширше використовується в українській освіті – від незалежного тестування випускників середніх шкіл і до підсумкових форм контролю у вищих навчальних закладах.

Об'єктом дослідження є ретроспективний аналіз наукового доробку вчених та інтегративний підхід до питань становлення, розвитку та сучасного функціонування технології тестового навчання.

Метою дослідження є – висвітлення в історико-педагогічному та психологічному контекстах розвиток і впровадження сучасних інноваційних тенденцій в освіті, зокрема тестових технологій навчання.

При розгляді питань становлення та розвитку тестових технологій навчання на підставі системного та інтегративного підходів використовувались методи аналізу, синтезу, порівняння, аналогії.

Матеріали дослідження можуть бути використані в системі підвищення кваліфікації викладачів інженерно-педагогічних вищих навчальних закладів, педагогів, які працюють у системі професійно-педагогічної освіти, а також при викладанні циклу психолого-педагогічних дисциплін.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КОНТРОЛЬ, ТЕСТ, ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, СУЧАСНИЙ СТАН.

ABSTRACT

Bakhtiarova H.Sh. Test Technology Education: Formation, Development And Experience In The Use Of Ntu. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

The Article Is Dedicated To Such Specific Forms Of Control Knowledge As Testing That More And More Widely Used In Ukrainian Education – From Independent Testing Of High School Graduates And The Final Form Of Control In Higher Education.

The Object Of Study Is A Retrospective Analysis Of The Scientific Achievements Of Scientists And Integrative Approach To The Formation, Development And Operation Of Modern Technology Test Training.

The Study Is – Coverage Of Historical, Educational And Psychological Contexts Of Development And Use Of Modern Innovative Trends In Education, Including Test Methods Of Teaching.

In Consideration Of The Formation And Development Of Test Technology Training Based On Systematic And Integrative Approaches Used Methods Of Analysis, Synthesis, Comparison, Analogy.

The Research Materials Could Be Used In -Service Training For Teachers Of Technical- Pedagogical Higher Education Institutions, Teachers Who Work In The System Of Vocational Teacher Education And The Teaching Of The Cycle Of Psychological And Pedagogical Disciplines.

KEY WORDS: CONTROL, TEST, ADVANTAGES, DISADVANTAGES, DEVELOPMENT HISTORY, CURRENT STATUS.

РЕФЕРАТ

Бахтиярова Х.Ш. Тестовые технологии обучения: становление, развитие и опыт использования в НТУ / Х.Ш. Бахтиярова // Вестник национального транспортного университета. – К.: НТУ, 2013. – Вып. 28.

Статья посвящена такой специфической форме контроля знаний, как тестирование, все шире используется в украинском образовании – от независимого тестирования выпускников средних школ и в итоговых форм контроля в высших учебных заведениях.

Объектом исследования является ретроспективный анализ научного наследия ученых и интегративный подход к вопросам становления, развития и современного функционирования технологии тестового обучения.

Целью исследования является – освещение в историко-педагогическом и психологическом контекстах развитие и внедрение современных инновационных тенденций в образовании, в частности тестовых технологий обучения.

При рассмотрении вопросов становления и развития тестовых технологий обучения на основе системного и интегративного подходов использовались методы анализа, синтеза, сравнения, аналогии.

Материалы исследования могут быть использованы в системе повышения квалификации преподавателей инженерно-педагогических высших учебных заведений, педагогов, работающих в системе профессионально-педагогического образования, а также при преподавании цикла психолого-педагогических дисциплин.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: КОНТРОЛЬ, ТЕСТ, ПРЕИМУЩЕСТВА, НЕДОСТАТКИ, ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ.

АВТОРИ:

Бахтиярова Халидахон Шамшитдинівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Національний транспортний університет, професор кафедри філософії та педагогіки, e-mail: filisofkaf@ntu.edu.ua, тел. +380504408048, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к.349.

AUTHOR:

Bakhtiarova Halidahon Shamshytdinivna, Candidate of Pedagogical Sciences, National Transport University, professor of philosophy and pedagogy, e-mail: filisofkaf@ntu.edu.ua, tel. +380504408048, Ukraine, 01010, Kyiv, str. Suvorov 1, k.349.

АВТОРЫ:

Бахтиярова Халидахон Шамшитдинивна, кандидат педагогических наук, доцент, Национальный транспортный университет, профессор кафедры философии и педагогики, e-mail: filisofkaf@ntu.edu.ua, тел. +380504408048, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к.349.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Арістова А.В., доктор філософських наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри філософії та педагогіки, Київ, Україна.

Радченко М.І., доцент, Національний університет ім. В. Гетьмана, доцент кафедри педагогіки та психології, Київ, Україна.

REVIEWER:

Aristova A., Ph.D., Professor, National Transport University, Professor of Philosophy and Education, Kyiv, Ukraine.

Radchenko, M.I., Associate Professor, National University. Hetman, Associate Professor of Education and Psychology, Kyiv, Ukraine.